

cum secundum doctrinam Dei dicimus: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris,* non ambigamus, per nostræ orationis formam divinam nos obtinere clementiam.

In pauperes quoque et diversis debilitatibus impletos benignior nunc largitas exeratur, ut gratiæ Deo multorum voce referantur, et jejuniis nostris egentium refectio suffragetur. Nullâ enim devotione fidelium magis Dominus delectatur, quam istâ quæ pauperibus ejus impenditur, et ubi curam misericordiæ invenit, ibi imaginem suæ pietatis agnoscit. Non timeatur in iis expensis defectio facultatum, quoniam ipsa benignitas magna substantia est; nec potest largitatis deesse materies, ubi Christus et pascit et pascitur. In omni hoc opere illa intervenit manus, quæ panem frangendo auget et erogando multiplicat. Securus et hilaris sit elemosynæ distributor, quia tunc maximum lucrum habebit, quando sibi minimum reservaverit, dicente beato apostolo Paulo: *Qui autem administrat semen seminanti, et panem ad manducandum præstabit, et multiplicabit semen vestrum, et augebit incrementa frugum justitiæ vestræ;* in Christo Iesu Domino nostro, qui vivit et regnat cum Patre et Spiritu Sancto in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO I.

DE PASSIONE DOMINI.

Ni puede ahora ni pudo jamás (después del pecado de Adán) salvarse ni justificarse nadie sino por medio de la redención de nuestro Señor Jesucristo, Dios y hombre verdadero, cuyo divino poder se manifestó hasta en la misma Pasión. Bondad del Redentor para con nosotros.

Sacratissimum, dilectissimi, Dominicæ passionis diem, quam Dominus Jesus, Dei Filius, pro humani generis salute suscepit, et, sicut promisit, omnia ad se exaltatus attraxit, tam planè ac lucidè Evangelicus sermo reseravit, ut religiosis et piis cordibus non aliud

sit audisse quæ lecta sunt, quam vidisse quæ gesta. Unde cum indubitate obtineat auditorem sacra narratio, annitendum est nobis, auxiliante Domino, ut perspicuum habeat intelligentia, quod notum fecit historia. Post illam namque humanæ prævaricationis primam et universalem ruinam, ex qua per unum hominem introivit peccatum in hunc mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt, nemo dominationem diaboli, nemo vineula diræ captivitatis evaderet, nec cuiquam aut reconciliatio ad veniam, aut redditus pateret ad vitam, nisi coæternus et coæqualis Patri Deo Filius Dei, et hominis filius esse dignaretur, veniens quærere et salvare quod perierat, ut sicut per Adam mors, ita per Dominum nostrum Jesum Christum esset resurrectio mortuorum. Non enim quia secundum inscrutabile propositum sapientiæ Dei novissimis diebus *Verbum caro factum est,* ideo salutiferæ Virginis partus extremi tantum temporis generationibus profuit, et non se etiam in præteritas refudit ætates. Omnis prorsus antiquitas colentium Deum verum, omnis numerus apud sæcula priora sanctorum, sacrâ fide vixit et placuit, et neque patriarchis neque prophetis, neque cuiquam omnino sanctorum, nisi in redēptione Domini nostri Iesu Christi salus et justificatio fuit: quæ sicut expectabatur multis prophetarum oraculis signisque promissa, ita est etiam ipso munere atque opere præsentata.

Unde nunc, dilectissimi, in toto ordine Dominicæ passionis non ita infirmitatem consideremus humanam, ut arbitremur illic potentiam defuisse divinam, neque illam ita coæternam et æqualem Patri formam Unigeniti cogitemus, ut putemus non fuisse vera quæ Deo videntur indigna. Prorsus utrâque naturâ unus Christus: nec Verbum ibi ab homine disjunctum, nec homo est dissociatus a Verbo. Non est fastidita humilitas, quia nec imminuta majestas. Nihil nocuit naturæ in-

violabili quod passibili oportebat inferri: totumque illud sacramentum, quod simul et humanitas consummavit et Deitas, dispensatio fuit misericordiae et actio pietatis. Talibus enim vinculis tenebamur constricti, ut nisi per banc opem, non possemus absolvii. Humilitas igitur Divinitatis, nostra proiectio est. Nos tanto redimimus pretio, nos tanto curamur impendio. Quis enim ab impietate ad justitiam, a miseria ad beatitudinem esset recursus, nisi et justus ad impios, et beatus inclinaretur ad miseros?

Non est ergo nobis, dilectissimi, erubescenda crux Christi, quae de virtute est divini consilii, non de conditione peccati. Quamvis enim ex infirmitate nostra verè passus Dominus Jesus, verèque sit mortuus, non tamen se ita abstinuit a gloria sua; ut inter contumelias passionis nihil divinæ operationis exerceret. Nam cùm impius Judas, non jam ovina pelle velatus, sed lupino furore manifestus, vim sceleris per speciem pacis incipiens, signum traditionis sæviore omnibus telis osculo præbuisset, et multitudo furibunda quæ ad comprehendendum Dominum cum armata militum cohorte confluxerat, inter faces et laternas lumen verum, tenebris obcæcata suis, non cerneret; Dominus qui expectare potius turbas quam declinare delegerat, sicut Joannes Evangelista testatur, quem querant, needum inventus, interrogat, illisque dicentibus quod Jesum quererent: *Ego sum*, inquit. Quod verbum ita illam manum ex ferociissimis congregatam, quasi quodam fulmineo ictu stravit atque perculit, ut omnes illi atroces, minaces atque terribiles, retroacti corruerent. Ubi fuit sævitiae conspiratio? ubi ardor irarum? ubi instructus armorum? Dominus dicit: *Ego sum*; et ad vocem ejus turba prostratur impiorum. Quid jam poterit majestas ejus iudicatura, cuius hoc potuit humilitas judicanda¹?

¹ Magnifica epiphonema.

Verumtamen Dominus, sciens quid magis mysterio suscepto conveniret, in hac potestate non perstitit; sed persecutores suos in facultatem dispositi sceleris redire permisit. Nam si teneri nollet, non utique teneretur. Sed quis hominum posset salvari, si ille non se sineret comprehendi? Nam et beatus Petrus, qui animoiore constantia Domino cohærebat, et contra violentorum impetus fervore sanctæ charitatis exarserat, in servum principis sacerdotum usus est gladio, et aurem viri feroius instantis abscidit. Sed hunc zelantis Apostoli pium motum progredi Dominus ultrà non patitur; recondi gladium jubet, nec sinit se adversus impios manu ferroque defendi. Contra sacramentum enim erat redemptionis nostræ, ut qui mori pro omnibus venerat, capi nollet; ne dilato gloriosæ crucis triumpho, et dominatio diabolica fieret longior, et captivitas humana diutinior. Dat ergo in se furentibus licentiam sæviendi, nec tamen etiam se talibus dedignatur indicare Divinitas. Aurem servi jam ipsa sectione demortuam, et a compage viventis corporis alienam, in sedem dehonestati capitis revocat manus Christi. Reformat quod ipse formaverat: nec tardè caro sequitur ejus imperium, cuius erat ipsa figuramentum.

Habent ergo divinam hæc opera virtutem. Sed quod Dominus majestatis suæ potentiam comprimit et vim in se persecutoris admittit, ex illa est voluntate, qua dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis, cooperante in hoc ipso Patre, qui Filio proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Una est enim Patris et Fili voluntas, ut est una Divinitas: de cuius dispositionis effectu nihil vobis gratia, Judæi, nihil tibi, Juda, debemus. Salvationi quidem nostræ, non hoc vobis volentibus, impietas vestra servivit, et per vos factum est quidquid manus Dei et consilium decreverunt fieri. Mors igitur Christi nos liberat, vos accusat. Merito soli non habetis quod omnibus perire voluistis. Et tamen tanta

est bonitas nostri Redemptoris, ut etiam vos possitis consequi veniam, si Christum Dei Filium confitendo, illam parricidalem malitiam relinquatis. Non enim Dominus in cruce frustra oravit, dicens: *Pater, dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt.* Quod remedium nec te, Juda, transiret, si ad eam pœnitentiam confugisses, quæ te revocaret ad Christum, non quæ instigaret ad laqueum. Dicendo enim, *peccavi, tradens sanguinem justum,* in impietatis tuæ perfidia perstisti: quia Jesum non Deum Dei Filium, sed nostræ tantummodo conditionis hominem inter extrema mortis tuæ pericula credidisti. Cujus flexisses misericordiam, si ejus non negâsses omnipotentiam. Hæc hodie, dilectissimi, piis auribus vestris insinuata suficiant, ne fastidium de prolixitate subrepatur. Quæ autem desunt plenitudini, quarta feria, auxiliante Domino, reddenda promittimus: quoniam qui dedit quod locuti sumus, dabit, sicut credimus, quod loquamur, per Christum Dominum nostrum. Amen.

SERMO I.

DE ASCENSIONE DOMINI.

Por qué despues de resucitado permaneció el Salvador cuarenta dias en el mundo antes de subirse á los cielos: gozo que tuvieron los Apóstoles y que debemos tener nosotros por tan gloriosa ascension.

Post beatam et gloriosam resurrectionem Domini Nostri Jesu Christi, qua verum Dei templum¹, Judaicâ impietate resolutum, divina in triduo potentia suscita-

¹ Alude á las palabras que dijo el Salvador á los judíos (Joan. ii, 19): *Solvite temp'um hoc, et in tribus diebus excitabo illud... Ille autem dicebat de templo corporis sui.*

vit, quadragenarius hodie, dilectissimi, sanctorum diem expletus est numerus, sacratissimâ ordinatione dispositus, et ad utilitatem nostrâ eruditio nis impensus, ut dum a Domino in hoc spatio mora præsentiae corporalis extenditur, fides resurrectionis documentis necessariis muniretur. Mors enim Christi multum discipulorum corda turbaverat, et de suppicio crucis, de emissione spiritus, de exanimati corporis sepultura, gravatis moestitudine mentibus, quidam diffidentiæ torpor obrepserat. Nam cum sanctæ mulieres, sicut Evangelica pandit historiæ, revolutum a monumento lapidem, et sepulchrum corpore vacuum, et viventis Domini testes angelos nuntiarent, verba earum apostolis aliisque discipulis deliramentis similia videbantur. Quam utique hæsitationem humanâ infirmitate nutantem, nequam permisisset Spiritus veritatis prædicatorum suorum inesse pectoribus, nisi illa trepida sollicitudo et curiosa cunctatio nostræ fidei fundamenta jecisset. Nostris igitur perturbationibus, nostris periculis in apostolis consulebatur. Nos in illis viris contra columnias impiorum et contra terrenæ argumenta sapientiæ docebamus. Nos illorum instruxit¹ aspectus, nos eruditivius auditus, nos confirmavit attactus. Gratias agamus divinæ dispensationi, et sanctorum Patrum necessariæ² tarditati. Dubitatum est ab illis, ne dubitaretur a nobis.

¹ Los que pretenden que el verbo *instruo*, en el sentido que tiene aquí, no es de buena latinidad, sino que debe sustituirse *instituo*, pueden leer á Tito Livio (lib. 4, cap. 5.) cuando dice: *Instruere nuntium secretis notis;* y á Quintiliano (lib. 2, cap. 6.) cuando dice: *Orationum lectione susceptos a se discipulos instruxit;* y á Séneca (cap. 9, de Tranq.) cuando dice: *Onerat discentem, non instruit librorum copia.*

² Esta voz se toma aquí en sentido lato. La tardanza de los Apóstoles en creer no fué necesaria respecto de ellos, pero sí, en cierto sentido, para nuestro bien; por cuyo motivo la permitió el Señor.

Non ergo ii dies, dilectissimi, qui inter resurrectionem Domini ascensionemque fluxerunt, otioso transiere decursu; sed magna in eis confirmata sacramenta, magna sunt revelata mysteria. In iis metus diræ mortis aufertur, et non solùm animæ, sed etiam carnis immortalitas declaratur. In iis per insufflationem Domini infunditur apostolis omnibus Spiritus Sanctus, et beato apostolo Petro, supra cæteros, post regni claves ovilis Dominici cura mandatur. In iis diebus, duobus discipulis tertius in via Dominus jungitur comes, et ad omnem nostræ ambiguitatis caliginem detergendarum, paventium ac trepidantium tarditas increpatur. Flammam fidei illuminata corda concipiunt; et quæ erant tepida, reserante Scripturas Domino, efficiuntur ardentia. In fractione quoquè panis convescentium aperiuntur obtutus, multò felicior eorum oculis patefactis, quibus naturæ suæ manifestata est glorificatio, quæ illorum generis nostri principum, quibus prævaricationis suæ est ingesta confusio.

Inter hæc autem aliaque miracula, cum discipuli trepidis cogitationibus æstuarent, et apparuisset in medio eorum Dominus, dixissetque, *Pax vobis*; ne hoc remaneret in eorum opinionibus, quod volvebatur in cordibus (putabant enim se spiritum videre, non carnem) redarguit cogitationes a veritate discordes, ingerit dubitantium oculis manentia in manibus suis et pedibus crucis signa, et ut diligentius pertractentur invitat. Quia ad sananda infidelium cordium vulnera clavorum et lanceæ erant servata vestigia, ut non dubiâ fide, sed constantissimâ scientiâ teneretur, eam naturam in Dei Patris concessuram throno, quæ jacuerat in sepulchro.

Per omne ergo hoc tempus, dilectissimi, quod inter resurrectionem et ascensionem Domini exactum est, hoc providentia Dei curavit, hoc docuit, hoc suorum et oculis insinuavit et cordibus, ut Dominus Jesus verè agnosceretur resuscitatus, qui verè erat natus, et pas-

sus, et mortuus. Unde beatissimi Apostoli omnesque discipuli, qui et de exitu crucis fuerant trepidi, et de fide resurrectionis ambigui, ita sunt in veritate perspicua roborati, ut, Domino in celorum eunte sublimia, non solùm nulla afficerentur tristitia, sed etiam magno gaudio replerentur. Et revera magna erat et ineffabilis causa gaudendi, cùm in conspectu sanctæ multitudinis super omnium creaturarum celestium dignitatem humani generis natura concenderet, supergressura angelicos ordines, et ultra archangelorum altitudines elevanda, nec ullis sublimitatibus modum suæ provectionis habitura, nisi æterni Patris recepta concessu, illius gloriæ sociaretur in throno, cuius naturæ copulabatur in Filio. Quia igitur Christi ascensio nostra est proiectio, et quò processit gloria capitis, eò spes vocatur et corporis, dignis, dilectissimi, exultemus gaudiis, et piâ gratiarum actione lætemur. Hodie enim non solum paradisi possessores firmati sumus, sed etiam cœlorum in Christo superna penetravimus; ampliora adepti per ineffabilem Christi gratiam, quæ per diaboli amiseramus invidiam. Nam quos virulentus inimicus primi habitaculi felicitate dejecit, eos sibi incorporatos Dei Filius ad dexteram Patris collocavit: cum quo vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti Deus per omnia sæculorum. Amen.

SERMO I.

IN NATIVITATE APOSTOLORUM PETRI ET PAULI.

Dignidad que consiguió la ciudad de Roma, antes sumamente supersticiosa, por medio de Pedro y Pablo: brillante elogio de estos dos Apóstoles; Roma debe tener una confianza especial en su patrocinio.

Omnium quidem sanctarum solemnitatum, dilectissimi, totus mundus est particeps, et unius fidei pietas

exigit, ut quidquid pro salute universorum gestum recolitur, communibus ubique gaudiis celebretur. Verumtamen hodierna festivitas, præter illam reverentiam quam toto terrarum orbe promeruit, speciali et propria nostræ urbis exultatione veneranda est; ut ubi præcipuorum apostolorum glorificatus est exitus, ibi in die martyrii eorum sit lætitia principatus. Isti enim sunt viri per quos tibi Evangelium Christi, Roma, resplenduit; et quæ eras magistra erroris, facta es discipula veritatis. Isti sunt patres tui verique pastores, qui te regnisi cœlestibus inserendam multò melius multòque felicius condiderunt, quām illi quorum studio prima mœnium tuorum fundamenta locata sunt; ex quibus is qui tibi nomen dedit, fraterna te cæde fœdavit¹. Isti sunt qui te ad hanc gloriam provexe- runt, ut gens sancta, populus electus, civitas sacer- dotalis et regia, per sacram beati Petri sedem caput orbis effecta, latiū præsideres religione divinā, quām dominatione terrenā. Quamvis enim multis aucta victoriis jus imperii tui terra marique protuleris, minùs tamen est quod tibi bellicus labor subdidit, quām quod pax christiana subjecit².

Deus namque bonus, et justus, et omnipotens, qui misericordiam suam humano generi nunquam negavit, omnesque in commune mortales ad cogitationem sui abundantissimis semper beneficiis eruditivit, voluntariam errantium cæcitatem et proclivem in deteriora nequitiam secretiore consilio et altiore pietate miseratus est, mittendo Verbum suum æquale sibi atque coæternum. Verbum igitur caro factum ita divinam naturam naturæ univit humanæ, ut illius ad infima inclinatio,

¹ Alude á Rómulo, que dió la muerte á su hermano Remo.

² La grandeza de san Leon parece ostentarse toda entera en este magnífico exordio.

SERMON I SOBRE EL NATALICIO DE S. PEDRO Y S. PABLO. 199
nostra fieret ad summa proiectio¹. Ut autem hujus inenarrabilis gratiæ per totum mundum diffunderetur effectus, Romanum regnum divina Providentia præparavit: cujus ad eos limites incrementa perducta sunt, quibus cunctarum undique gentium vicina et contigua esset universitas. Disposito namque divinitus operi maxi- me congruebat, ut multa regna uni confederarentur imperio, et citò pervios haberet populos prædicatio generalis, quos unius teneret regimen civitatis². Hæc autem civitas ignorans suæ provectionis auctorem, cùm penè omnibus dominaretur gentibus, omnium gentium serviebat erroribus; et magnam sibi videbatur assump- sisce religionem, quia nullam respuerat falsitatem. Unde quantum erat per diabolum tenacius illigata, tantùm per Christum est mirabilius absoluta.

Nam³ cùm duodecim apostoli, acceptâ per Spiritum Sanctum omnium locutione linguarum, imbuendum Evangelio mundum, distributis sibi terrarum partibus, suscepissent; beatissimus Petrus, princeps apostolici ordinis, ad arcem Romani destinatur imperii; ut lux veritatis, quæ in omnium gentium revelabatur salutem, efficaciū se ab ipso capite per totum mundi corpus ef- funderet. Cujus autem nationis homines in hac tunc urbe non essent? aut quæ usquam gentes ignorantem quod Roma didicisset? Hic conculcandæ philosophiæ

¹ Puede observarse como nuestro santo Doctor aprovecha todas las ocasiones para expresar más ó menos extensamente, que N. S. Jesucristo es verdadero Dios y verdadero hombre. Esto lo hace porque una de las dos espantosas herejías de su época consistía en negar la última verdad; y con ello da una elocuente lección á los pastores de almas en orden á los esfuerzos que deben hacer por alejar de sus fieles los errores y vicios dominantes.

² Aprendamos por este y otros pasajes á elevar y extender cristianamente nuestra vista cuando contemplamos las grandes obras de la divina Providencia.

³ Este párrafo y los dos siguientes son elocuentísimos.

opiniones, hic dissolvendæ erant terrenæ sapientiæ vanitates, hic confutandus dæmonum cultus, hic omnium sacrilegorum impietas destruenda, ubi diligenter superstitione habebatur collectum quidquid usquam fuerat vanis erroribus institutum.

Ad hanc ergo urbem tu, beatissime apostole Petre, venire non metuis, et consorte gloriæ tuæ Paulo apostolo, aliarum adhuc Ecclesiarum ordinationibus occupato, sylvam istam frementium bestiarum et turbulenta profunditatis oceanum, constantior quam cùm supra mare gradereris, ingrederis. Nec mundi dominam times Romam, qui in Caiphæ domo expaveras sacerdotis ancillam. Numquid aut judicio Pilati, aut sævitia Iudeorum minor erat vel in Claudio potestas, vel in Nerone crudelitas? Vincebat ergo materiam formidinis vis amoris, nec aestimabas terrori cedendum, dum horum saluti consulis, quos susceperas diligendos. Hunc autem intrepidae charitatis affectum jam tunc profectò conceperas, quando professio tui amoris in Dominum trinæ interrogationis est solidata mysterio. Nec aliud ab hac mentis tua intentione quæsitus est quam ut pascendis ejus, quem diligeres, ovibus, cibum, quo ipse eras opimus, impenderes.

Augebant quoquè fiduciam tuam tot signa miraculorum, tot dona charismatum, tot experimenta virtutum. Jam populos, qui ex circumcisione crediderant, erudieras; jam Antiochenam Ecclesiam, ubi primum christiani nominis dignitas est orta, fundaveras; jam Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam atque Bithyniam legibus Evangelicæ prædicationis impleveras, nec aut dubius de proventu operis, aut de spatio tuae ignarus ætas, trophæum crucis Christi Romanis arcibus inferebas,

¹ Alude à las tres preguntas del Salvador, y tres protestaciones de amor por parte de san Pedro, de que habla san Juan en el capítulo xxi de su Evangelio.

quò te divinis præordinationibus anteibant et honor potestatis, et gloria passionis.

Ad quam beatus coapostolus tuus, vas electionis et specialis magister gentium, Paulus occurrens, eodem tibi consociatus est tempore, quo jam omnis innocentia, omnis pudor, omnisque libertas sub Neronis laborabat imperio. Cujus furor per omnium vitiorum inflammatus excessum, in hunc eum usque torrentem suæ præcipitavit insanæ, ut primus nomini christiano atrocitatem generalis persecutionis inferret, quasi per sanctorum neces gratia Dei posset extingui: quibus hoc ipsum erat maximum lucrum, ut contemptus vitæ hujus occiduæ perceptio fieret felicitatis æternæ. Pretiosa ergo est *in conspectu Domini mors sanctorum ejus*; nec ullo crudelitatis genere destrui potest sacramento crucis Christi fundata religio. Non minuitur persecutionibus Ecclesia, sed augetur; et semper Dominicus ager segete dictiori vestitur, dum grana, quæ singula cadunt, multiplicata nascuntur. Unde duo ista præclara divini germina seminis in quantam sobolem pullularint, beatorum millia martyrum protestantur; quæ, apostolicorum æmula triumphorum, urbem nostram purpuratis et longè latèque rutilantibus populis ambierunt, et quasi ex multarum honore gemmarum conseruo diademate coronârunt.

De quo præsidio, dilectissimi, divinitus nobis ad exemplum patientiæ et confirmationem fidei præparato, universaliter quidem in omnium sanctorum commemoratione lætandum est, sed in horum excellentia patrum meritò est excellentius gloriandum, quos gratia Dei in tantum apicem inter omnia Ecclesiæ membra proximitate, uteos in corpore, cui caput est Christus, quasi geminum constitueret lumen oculorum. De quorum meritis atque virtutibus, quæ omnem loquendi superant facultatem, nihil diversum, nihil debemus sentire discretum; quia illos et electio pares, et labor similes, et finis

fecit æquales. Sicut autem et nos experti sumus, et nostri probavere majores, credimus atque confidimus, inter omnes labores istius vitæ, ad obtainendam misericordiam Dei, semper nos specialium patronorum orationibus adjuvandos, ut quantum propriis peccatis deprimimur, tantum apostolicis meritis erigamur. Per Dominum nostrum Jesum Christum, cui est honor cum Patre et cum Sancto Spiritu eadem potestas, una Divinitas in sæcula sæculorum. Amen.

PARTE PAGANA.